

Palomiesten eläkeikä :

SETELI VARAUTUU KUUMAAN SYKSYYN

- Eduskunnassa kaksi lakialoitetta

SETELI hyväksyi palomiesten työnseisauhan purkamisen juhannuksen alla sen vuoksi, että Eduskunnassa tehtyä kahta lakialoitetta palomiesten eläkeiästä ehdittäisiin rauhassa käsitellä.

Sosiaali- ja terveystieteiden puheenjohtaja Jouko Skinnari oli kyllä valmis kutsumaan valiokuntansa koolle kesken kesälomien, mutta Seteli katsoi asialliseksi turvata kansanedustajille loma- ja työrauha. Asiaan ehdittäisiin palata syksylläkin. Eduskunta palasi lomilta 2. syyskuuta ja heti alkajaisiksi 3.9. täysistunnossa oli myönteinen lähetekeskustelu Kari Rajamäen lakialoitteesta.

SETELIn puheenjohtaja Heikki Santala ja Palomiesliiton toiminnanjohtaja Heikki Saksa kiertävät koko maan kattavissa palohenkilöstön aluekokouksissa selvittämässä palomiehille eläke- ja muita ajankohtaisia työmarkkinakysymyksiä ja varautumista syksyyn. Oulun ja Lapin alueet olivat vuorossa perjantaina. Parissa viikossa kokouksia on kertynyt jo 13; kierros jatkuu.

Palomiesten eläkeikää nostettiin eläkelakien muutosten yhteydessä vuonna 1989 55 vuodesta 65 vuoteen. Ammattikunnan jyrkkä protestointi ei auttanut; ratkaisu hyväksyttiin ja siihen myötävaikutettiin palomiesten päiden yli. Tämä johti sittemmin palomiesten eroon järjestöistään ja oman ammattiliiton, eli Suomen Palomiesliiton Spal:n perustamiseen 1993. Setelin jäseneksi Spal liittyi 1994.

Liitot ovat sen jälkeen jättäneet eläkeiän palauttamisesta useita esityksiä ministeriöille ja valtioneuvostolle; ilman tulosta. Vasta Setelin kesäkuun työnseisauksilmoituksen jälkeen saatiin tuntuvaa palautetta. Eduskunnassa tehtiin kaksi lakialoitetta.

Työterveyslaitoksen tuoreen tutkimuksen mukaan selvästi yli puolet yli 53 vuotiasta palomiehistä ei yllä palomiehiltä vaadittaviin vähimmäiskuntovaatimuksiin. He ovat ammattiinsa jo tässä iässä käytännössä työkyvyttömiä.

Lähes 40 % palomiehistä on jäänyt ennenaikaiselle työkyvyttömyyseläkkeelle ennen 55 vuoden eläkeikänsä. Palomiestyö on tutkimusten ja eläketilastojen mukaisesti sekä fyysisesti että psyykkisesti poikkeuksellisen kuluttavaa. Palomiesten 65 vuoden eläkeikä on mahdoton.

Palomiesten eläkeikäkysymys on Setelille ehdoton kynnyskysymys. Seteli ei missään tapauksessa sitoudu tupoon, eikä työrauhaan ennen eläkeasian ratkeamista. Sama koskee myös luotsien luotsaussäädös-kysymyksiä. Setelillä ei ole kuntakentässä työrauhavelvoitteita 30. syyskuuta jälkeen. Setelillä ja Palomiesliitolla on keväiset liittokokouspäätökset tarvittavista toimista asian hoitamiseksi.

PALOMIESTEN ELÄKEIKÄ

Taustaa

Palomiesten eläkeikää nostettiin vuonna 1989 55 vuodesta 65 vuoteen. Tuolloin lainmuutoksilla poistettiin erityiset alemmat eläkeiät ja käyttöön otettiin yksilöllinen varhaiseläkejärjestelmä ja eräitä muita eläkemuitoksia.

Varhaiseläkkeen ikäraja oli 55 vuotta, joka myöhemmin nostettiin 58 vuoteen. Kaupassa myytiin vähemmistön alemmat ammattikohtaiset eläkeiät ja ostettiin enemmistölle varhaiseläkejärjestelmä. Vähemmistön vanhuuseläkeiät nousivat jopa 10 vuodella - kuten palomiehillä - ja meidän enemmistöön kuuluvien (varhais)eläkeikämme laskivat vastaavasti (tulivat voimaan).

Tuolloin selitettiin - jotkut vieläkin - , että *yksilöllinen* varhaiseläke kompensoisi tai jopa korvaisi poistetut *ammattikohtaiset* alemmat eläkeiät (menetykset), eli normaalit *vanhuuseläkkeet*. Asia on kuitenkin kokonaan toisin. Yksilöllinen varhaiseläke on yksittäisen, enemmän tai vähemmän raihnaisen työntekijän *ennenaikainen* *sairas- ja työkyvyttömyyseläke*, kun työkyky ei kestä vanhuuseläkeikään asti. *Ammattikohtainen alempi eläkeikä* sensijaan oikeuttaa *normaaliin vanhuuseläkkeeseen*, jolle siirrytään, kun *eläkeikä* on saavutettu, ja mieluummin vielä hyvässä kunnossa.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen tarkoituksena oli *työkyvyttömyyseläkkeen* säännöksiä väljemmin mahdollistaa yksilön *ennenaikainen eläkkeelle siirtyminen*. Työkyvyttömyyseläke edellyttää työkykyä alentavaa *sairautta*; varhaiseläkkeessä taas *huomiodaan* terveydentila, ikääntymisestä johtuvat tekijät, pitkäaikainen ammatissaolo, työn aiheuttama rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolot. Yksilöllinen *varhaiseläke* on 58 vuotiaan ja sitä vanhemman henkilön *yksilökohtainen* ja yksinomaan tämän *työkunnosta* riippuva eläke, kun taas

erirytinen alempi eläkeikä koskee *koko ammattikuntaa* sellaisenaan. Varhaiseläke ei siis millään muotoa korvaa ammattikohtaista alempaa eläkeikää, eikä sitä tule sellaisena selittää.

Lainmuutosten aikaan kuntien palveluksessa olleet ja valinta-ajan kuluessa näihin tehtäviin tulleet (virkavapaus, yms) saivat oikeuden säilyttää vanhat ammattikohtaiset eläkeikänsä valitsemalla vanhan järjestelmän. Tällöin ei kuuluta varhaiseläkejärjestelmän piiriin. *Valinta-aikaa* annettiin *kymmenen vuotta*, 30.6.1999 saakka. Sitä kuitenkin *lyhennettiin* 1.1.1995 lainmuutoksilla *2,5 vuodella*, eli vuoden 1996 loppuun asti, ja muutenkin romutettiin valintaoikeuksia. Esimerkiksi myös alempaan eläkeikään oikeutettujen palomiesten eläkeikä nostettiin 1.1.1995 jälkeen palvelun ajan osalta 55 vuodesta 65 vuoteen.

Vuoden 1989 jälkeisenä viiden vuoden aikana on jäänyt eläkkeelle keskimäärin 50 palomiestä vuodessa koko maassa. Näistä peräti noin 40 % jäi työkyvyttömyys- ja muulle ennaikaiselle eläkkeelle ja vain runsaat puolet jaksoi 55 vuoden vanhuuseläkeikänsä asti.

Työterveyslaitoksen tuore palomiesten kuntotutkimus toisaalta yhtäpitävästi osoittaa, että selvästi yli puolet yli 53 vuotiaista palomiehistä ei yllä ammatin minimikuntovaatimuksiin. *Ammattityö* kuluttaa heidät ennen aikojaan työkyvyttömiksi. Edes 55 vuoden eläkeikää ei saavuteta terveenä. Samoin ei edes yllä 58 vuodesta alkavaan varhaiseläkkeeseen, jonka sentään piti kaiken kattaa. 65 vuoden vanhuuseläkkeeseen kestää tuskin kukaan. Terveistä eläkevuosista voi vain haaveilla.

65 vuoden eläkeikä on palomiehille *mahdoton*. Se ei ole kenenkään etu, vaan päinvastoin vahingoksi koko pelastustoimelle.

Toimenpiteet

Palomieskunta reagoi ja protestoi aikanaan voimakkaasti eläkeikänsä nostamista vastaan. Eläkeiän nostaminen kuitenkin sovittiin ja siihen myötävaikutettiin palomiesten päiden yli ja vastoin heidän tahtoaan.

Palomiehet päättivät ottaa asiat omaan hoitoonsa ja yhdistyä ammattikuntana omaan ammattiliittoonsa. Eläkekysymyksen ohella *Suomen Palomiesliiton* perustamisen (1993) syynä pidettiin perusteltua tarvetta nostaa ammatti ja ammattikunta edunvalvonnassa kunta-alan pohjalta ammatille kuuluvaan arvoon ja arvostukseen.

Palomiesliiton liittyttyä SETELI:n jäseneksi syksyllä 1994 liitot selvittivät laajasti eläkekäysymystä muun edunvalvonnan ohessa. Kevään -95 palomieslakon yhteydessä myös eläkekäysymystä sivuttiin. Kesällä neuvoteltiin eri ministerien, ministeriöiden ja **Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan** edustajien kanssa ja jätettiin esitykset 55 vuoden eläkeiän puolesta.

Syksyllä -95 Seteli sai myönteistä palautetta asian etenemisestä eri tahoilla. Jäätin vielä odottamaan käynnistyneen tutkimuksen tuloksia lakiehdotusten tueksi, vaikkakin tutkimustietoa oli mielestämme jo ennestäänkin riittävästi.

Työterveyslaitoksen suorittama - eläkeiän palauttamisvaatimuksia vahvasti tukeva - *palomiesten kuntotutkimus* valmistui tammi-kuun -97 lopussa. Liitot neuvottelivat ja jättivät välittömästi sisäasiainministeriölle, sekä valtioneuvostolle toukokuussa mittavan *palo-miesmarssin* kera uudet vetoomukset (Liite).

Eduskunnassa tehtiin keväällä asiasta useampikin kirjallinen ja suullinen kysymys. Kyytiin pyrkivistä vapaamatkustajista johtuen ministerin vastausten muotoilu oli varovainen.

Toukokuussa Seteli esitti eri tahoille "viimeisen vetoomuksensa" asian hoitamiseksi kuntoon. Avoin eläkekäysymys olisi saatava työmarkkina-asioiden alta pois tai hoidettava sitten sellaisena. Sillensä sitä ei voida jättää. Avoinna oli lisäksi *luotsien* asioita.

Lopulta *Seteli* jätti näistä kysymyksistä kesäkuussa valtakunnansovittelijalle asianmukaisen ilmoituksen. **Eduskuntaryhmiä ja sosiaalivaliokuntaa** informoitiin ja toimitettiin niille liitoilta *pyydetty luonnos lakialoitteeksi*.

Eduskunnasta saatiin nopeasti palautetta, palomiesten eläkeiän palauttamisesta tehdyn kahden lakialoitteen muodossa. Kun sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtaja *Jouko Skinnari* oli lisäksi valmis kutsumaan valiokuntansa kesken kesälomien koolle käsittelemään asiaa ja aloitteita, niin liitot puolestaan pitivät oikeana turvata kansanedustajille loma- ja työrauha. *Asiaan ehdittäisiin palata syksyllä*. - Luotsien asioiden hoitumisesta saatiin myös vakuutuksia. - Sovittelijan ehdotus yrittää hoitaa avoimet kysymykset tällä välin parttien välillä hyväksyttiin juhannuksen alla puolin ja toisin. - Selvittelyrauha on voimassa syyskuun loppuun.

Lakialoitteet

Kansanedustaja *Kari Rajamäen* ensimmäisenä allekirjoittamassa lakialoitteessa *palomiesthistöön ja alipääallystyöhön* kuuluvan sekä *sammutustyöhön osallistuvan palomestarin ja apulaispalomestarin eläkeikä palautettaisiin ennalleen*, eli sellaiseksi kuin ne olivat ennen lakimuutoksia vuonna 1989. Aikoinaan valintailmoituksen tehnyt voisi peruuttaa ilmoituksensa. Ehdoista määrättäisiin takemmin kuntien eläkesäännössä.

Kansanedustaja *Pirkko Peltomon* ensimmäisenä allekirjoittamassa lakialoitteessa puolestaan esitetään, että kaikkien aiemmin alempaan eläkeikään oikeutettujen vuoden 1996 lopussa päättynyttä valintaoikeutta jatkettaisiin 30.6.1999 asti, eli siis kumotaisiin lakiin 1.1.1995 voimaan tulleet muutokset. *Palomiesten eläkeikää ei tässä lakiehdotuksessa esitetä palautettavaksi*. Lain perustelujen mukaan "On sekä palomiesten että yleisen turvallisuuden kannalta välttämätöntä selvittää ja ratkaista eläkeiän noususta aiheutuneet ongelmat."

Kun tehtyjä lakialoitteita asian hoitamisen ja lopullisen ratkaisemisen kannalta arvioi, niin on mieliihyvin todettava, että asiaan on nyt Eduskunnassa vakavasti puututtu ja sen hoitaminen pantu vireille. Oikea osoite hoittamiselle on tietenkin maan hallitus ja sisäasiainministeriö.

Kari Rajamäen, ym lakialoite palauttaisi palomiesten - ja vain heidän - eläkeiän entiselleen. Palomiesten osaltahan vain on myös kiistatonta tutkimustietoa esityksen tueksi. Halujahan on tietysti siellä ja täällä. Kansanedustaja Rajamäen esitys koskee noin 3000 palohenkilöä, jotka ovat päätoimisia ja joiden eläkeikä määräytyy tämän toimen mukaan. - Eläkettähän kertyy muillekin, joiden kuukausiansio tästä toimesta on keskimäärin vähintään 90 markkaa; mutta eläkeikä määräytyy heidän päätoimensa mukaan. -

Kun otetaan huomioon, että 55 vuoden eläkeikään on yltänyt keskimäärin 30 palomiestä vuosittain ja kun tutkimustulosten mukaan näistäkin aniharva yltäisi 65 vuoden eläkeikään, on eläkeiän palauttamisessa takaisin 55 vuoteen tosiasiasa kyse muutman palomiehen muutamasta vuodesta.

Lisäkustannukset ovat merkityksettömät, jos niitä syntyy ollenkaan, kun huomioidaan tilalle tulevien säästyvät työttömyyskorvaukset ja muu kokonaisuus.

Kansanedustaja Peltomon, ym esitys palauttaisi valintaoikeuden 30.6.1999 saakka kaikille niille, joilla oli alempi eläkeikä. Näitä on noin 163.000 henkilöä yli sadalla eri nimikkeellä. Viime vuoden lopussa päättyntä valintaoikeutta jatkettaisiin siis kaikkiaan kolme ja puoli vuotta kaikkien osalta. Aiheutuvat lisäkustannukset ovat luonnollisesti täysin eri luokkaa Rajamäen esitykseen nähden.

Lakialoitteet poikkevat aivan oleellisesti toisistaan sekä sisällön että kustannusten osalta.

Rajamäen aloite pitäytyy tiukasti vain palomiehissä ja palauttaisi näiden eläkeiän ennalleen ilman sivuvaikutuksia. Esitys perustuu tuoreisiin ja jo ennestäänkin kattaviin tutkimustietoihin ja muihin tosiseikkoihin.

Peltomon aloite taas palauttaisi kaikille 163.00 henkilölle valintaoikeuden kahden vuoden ajaksi. Tänä aikana aloitteen mukaan selvitettäisiin ja ratkaistaisiin palomiesten eläkeiän noususta aiheutuneet ongelmat. Eläkeiän palauttamista ei esitetä; ei sitä poiskaan suljeta, mutta se vaatisi siis myöhemmin jatkukseen Rajamäen aloitteen sisältöisen uuden lain.

Rajamäen esityksen vaarana on tosiasioista välittämätön, vapaamatkustajiksi pyrkivä perusteton joukko. Kateus vie kalatkin vedestä.

Peltomon esityksen vaarat piilevät siinä, että mukaan on otettu kaikki 163.000 henkilöä ja siitä jo sinänsä aiheutuvat kustannukset sekä eläkelain avaaminen kaikkien riepotehtavaksi saattaa kaataa koko hankkeen ja palomiehet menevät siinä pesuveden mukana.

Jatkotoimet

SETELI odottaa palomiesten eläkeiän palauttamisessa kesälomien jälkeen ripeitä toimia. Liitto ei näe muuta mahdollisuutta, kuin että asia nyt tavalla tai toisella hoidetaan. Sama koskee luotsien avoimia kysymyksiä. Tupot ja työrauhat tulevat sitten perässä.

Seteli on tietenkin valmis edelleen neuvottelemaan ja harkitsemaan eri vaihtoehtoja, kuten tähänkin asti.

Setelin edustajakokous päätti jo keväällä kaikista tarvittavista toimista. Samoin tekivät Palomiesliitto ja Luotsiliitto.

Toivomme kuitenkin rauhallisia syksyn säveliä.

*

Puhelin	0400-801141, 09-635320
Fax	09-669868
E-mail	Heikki.Santala@seteli.pp.fi

VALTIONEUVOSTOLLE

Palomiesten erityistä eläkeikää nostettiin vuonna 1989 eläkelakien muutosten yhteydessä kymmenellä vuodella, 55 vuodesta 65 vuoteen, eli samaksi tavallista toimistotyötä tekevän eläkeiän kanssa.

Työterveyslaitoksen viime tammikuussa valmistunut palomiesten kuntotutkimus osoittaa, että selvästi yli puolet yli 53 vuotiaista palomiehistä ei yltänyt palomiesammattiin vaadittaviin minimi-kuntovaatimuksiin. He toisin sanottuna ovat palomiesammattiin jo tässä iässä käytännössä työkyvyttömiä.

Palomieskunta suorittaa yhteiskunnassa poikkeuksellisen rasittavia ja kuluttavia turvallisuus- ja pelastustehtäviä koko yhteiskunnan hyväksi. Ammattityö kuluttaa tutkimustulosten mukaisesti heidän fyysiset ja psyykkiset voimavaransa ennenaikaisesti loppuun.

Vajaakuntoinen palomies vaarantaa tehtävissään sekä oman, työtovereittensa että pelastettavien hengen ja turvallisuuden. Onnettomuuksissa ei pelastustehtäviä voida jakaa iän, kunnon, eikä muidenkaan valittavissa olevien seikkojen perusteella. Jokaisen on kyettävä suoriutumaan eteen tulevista tehtävistä. Mitä vakavammasta onnettomuudesta on kyse, sitä selvempää tämä on.

Vanhuuseläkkeelle siirtyminen on tarkoitettu kaikissa ammateissa normaaliksi, tavoiteltavaksi ja pääasialliseksi eläkemuodoksi. *Palomiehen ammatista* aniharva yltää 65 vuoden vanhuuseläkkeeseen; heidän "normaali", *pääasiallinen eläkelajinsa* tulee tutkimukseen pohjautuen lisääntyvässä määrin olemaan *työkyvyttömyyseläke*, vanhuuseläkkeen sijasta.

Palomiehen ammatista täytyy olla yhtäläinen oikeus ja mahdollisuus päästä vanhuuseläkkeelle kuin muistakin ammateista. Palomiehen siirtämistä voimavaransa kuluttaneena ammatistaan syrjään ei voida pitää hyväksyttävänä, eikä kenenkään etujen mukaisena. Edullisinta myöskin kokonaisuuden ja yhteiskunnan kannalta olisi allekirjoittaneiden käsityksen mukaan palauttaa palomiesten eläkeikä takaisin 55 vuoteen.

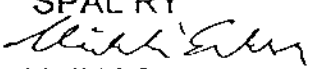
Suomen Erityisteknisten Liitto SETELI ry ja Suomen Palomiesliitto Spal ry, edustaen noin 90% palomiesten ammattikunnasta, vetoavat kunnioittaen valtioneuvostoon palomiesten eläkeiän palauttamiseksi kiireellisesti takaisin 55 vuoteen.

Helsingissä 15. toukokuuta 1997

SUOMEN ERITYISTEKNISTEN
LIITTO SETELI RY

Heikki Santala, puheenjohtaja

SUOMEN PALOMIESLIITTO
SPAL RY

Heikki Saksa, toiminnajohtaja